

TAMMIKUU

Uudenvuodenpäivä (1.1)

- Uudenvuodenpäivästä on ennustettu säitä.

Loppiainen (6.1)

- Loppiaisesta on ennustettu tulevan vuoden säitä.
- Päättää joulun pyhäpäivät.

Nuutin päivä (13.1)

- Päättää joulunajan.

Härkäviikot

= Loppiaista seuraavia pyhättömiä arkiviikkoja.

Sipuliviikko (24.1-30.1)

Paavalinpäivä (25.1)

- Kunnan lumisade Paavalinpäivänä, lupasi hyvää hernevuotta.

Luonnossa tapahtuu tammikuussa

- Tammikuu on tavallisesti talven kylmin kuukausi sisämaassa. Luonnon eläimet käyttävät suurimman osan ajastaan ravinnon etsimiseen selviytyäkseen kylmistä olosuhteista hengissä.
- Eri tiislajit muodostavat keskenään sekaparvia. Sekaparvista on etua kilpailun välttämiseksi ravinnon hankinnan suhteen: jokaisella lajilla on luontainen taipumus hakea ravintoaan tietyistä osista puita. Näin saman puun ravintotarjonta voidaan hyödyntää kokonaisuudessaan.
- Karhu synnyttää yhdestä kolmeen poikasta talvipesässään.
- Viileissä vesissä viihtyvillä kaloilla, kuten mateella, kutuaika on tammikuussa vilkkaimmillaan.

Kasvimaalla ja puutarhassa tapahtuu tammikuussa

- Tammikuussa puutarhassa on hiljaista, mutta tulevaan kasvukauteen voi alkaa virittäytyä selailemalla siemenluetteloita ja suunnittelemalla tulevia kylvöksiä ja istutuksia.
- Pihalla voi viettää aikaa lumitöitä ja -lyhtyjä tehden.
- Lintuja voi auttaa selviytymään talven kylmyydestä järjestämällä niille ruokintapaikan puutarhaan.
- Myös ihan pihapiirissä on talvella monenlaista kulkijaa. Lumisina talvina voi tarkkailla ja tunnistaa eläinten jälkiä lumella.

Maatilalla tapahtuu tammikuussa

- Tammikuu on työkalenterissa talvilevon aikaa, mutta tarvepuut hakattiin entisaikaan sinä aikana. Vanhan kansan mukaan tammikuussa kaadettu puu ei lahoa tai halkeile.

Kerää luonnosta askartelu materiaalia talteen yhdessä iäkkäiden kanssa

- Luonnonmateriaalien kerääminen ”talteen” ja niiden käsittely säilyttämistä ja jatkokäyttöä varten on mukavaa yhteistä puuhaa ja onnistuu toimintakyvyn rajoitteista huolimatta. Jos osallistujien toimintakyky ei riitä lähtemään luontoon asti, voi luonnonmateriaaleja tuoda asukastiloihin ja loppu käsitellä ne siellä yhdessä iäkkäiden kanssa.

Materiaali	Käsittely
Havut • Havut ovat monipuolinen raaka-aine ja se kuuluu talvenkoristeisiin. Siitä voidaan askarella mm. havupalloja, kranseja ja köynnöksiä. Lisäksi sillä voidaan koristella muun muassa jouluisia kukkaistutuksia. • Havuissa on paljon valinnan varaa: kuusen, männyn, katajan jne. havut. • Havujen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa.	Havut ovat ikivihreitä ympäri vuoden, mutta ajankohtaisia ne ovat tavallisesti talvella pihan koristeina. Viileissä tiloissa havut voivat säilyä jopa talven yli, mutta lämpimissä sisätiloissa ne karistavat havunsa melko nopeasti.
Paju • Pajua voi käyttää lähes mihin tahansa askarteluun niin tuoreena kuin kuivattunakin. • Pajujen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa.	Pajua voidaan kerätä lehdettömään aikaan lokakuulta huhtikuulle asti. Pajua voidaan käyttää niin kuivattuina kuin heti tuoreeltaan. Jos pajut ovat kuivattuja, tulee niitä liottaa ennen käyttöä noin viikko. Jos pajut ovat tuoreita, tulee niitä käyttäessä huomioida, että kuivuttuaan ne kutistuvat eli esimerkiksi punonnassa vierekkäisten pajujen raot kasvavat.
Risut • Risut sopivat moneen askarteluun, niitä voi myös maalata spraymaalilla. • Risujen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa.	Kerättävien risujen tulee olla eläviä, kuivat risut eivät kestä taivuttamista. Risut kerätään lehdettömään aikaan, syksyllä lehtien pudottua tai keväällä ennen lehtien puhkeamista. Syksyllä kerätyt risut ovat sitkeämpiä. Auringolta, sateelta ja tuulelta suojassa tuoreena kerätyt risut säilyvät pitkään käyttökelpoisina.

Kukkaruukkujen maalaaminen

Vanhoja kukkaruukkuja voi uusia maalaamalla ne uudelleen akryyliväreillä. Maalattavaksi käy lähes mistä materiaalista tahansa valmistettu astia, sillä akryylivärit sopivat monenlaiselle pinnalle. Maalin kestävyyttä lisää sen suojaaminen lakalla. Maalaaminen ei vaadi tarkkaa motoriikkaa, sillä tekniikkana voi käyttää tarkkaan työhön sivellintä ja sabluunaa tai suurpiirteiseen sientä tai pensseliä.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Käsien riittävä motoriikka

Toiminnan kesto:

1-2 h + kuivumisaika

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Kukkaruukkuja tai muita astioita
- Akryylivärejä
- Väritöntä spraylakkaa maalattujen ruukkujen viimeistelyyn
- Siveltimiä tai sieniä maalaukseen
- Sanomalehteä pöydän suojaukseen, astia vedelle siveltimien pesuun, alusta jossa sekoitat värejä keskenään

Työohje:

1. Putsaa/pese kukkaruukut ennen maalausta ja anna kuivua.
2. Maalaa kukkaruukkuihin kuvioita siveltimellä tai sienellä töpöttämällä. Akryylimaaali on käyttövalmista sellaisenaan, mutta sitä voi myös ohentaa vedellä.
3. Anna maalin kuivua. Pintakuivaa se on puolessa tunnissa ja täysin kuivaa vasta vuorokauden jälkeen.
4. Viimeistele maalattu kukkaruukku suihkuttamalla se kauttaaltaan lakalla ja anna kuivua

Ohjaajalle:

- Akryyliväri on monikäyttöinen, sillä se tarttuu paperiin, kartonkiin, metalliin, muoviin, lasiin, kiveen, kipsiin ja puuhun. Sillä voi siis maalata melkein mitä tahansa.
- Akryyliväri on märkänä vesiohenteinen ja -liukoinen, mutta kuivuessaan muuttuu vedenkestäväksi. Tosin kunnan vesipesua hankauksineen se ei kestä. Lakka lisää värin kestävyttä ja maalit kestävät myös ulko-oloissa.

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Jos toimintarajoitteet estävät siveltimen käytön, niin värin töpöttäminen sienellä kukkaruukkujen pintaan onnistuu helpommin.

Lähde: <http://neulonta.vuodatus.net/page/Askarteluohjeita>

Lakkaa maalattu ruukku lopuksi ja anna kuivua

Lintujentarkkailu

Lintujentarkkailu on hauskaa ja huokeaa puuhaa. Se onnistuu ympärivuoden eikä ole sidoksissa paikkaan. Lintujen tarkkailua voi harrastaa omassa pihapiirissä, voi lähteä linturetkelle tai se onnistuu jopa ikkunasta käsin esimerkiksi laittamalla linnuille talviruokintapaikan ikkunan alle. Lintuharrastus ei vaadi suuria alkuinvestointeja. Lintuharrastus on myös siinä mielessä kiitollinen harrastus, että siinä voi kehittyä jatkuvasti.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

Toiminnan kesto:

½-> h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työvälineet:

- Lintukirja
- Vihko
- (Kiikarit)

Työohje:

- Lintuharrastus on helpointa aloittaa talvella, jolloin lintuja on vähiten. Keväällä lintulajeja tulee koko ajan lisää ja niitä on helpompi tunnistaa kun on oppinut helpot peruslinnut ensin. Lintuharrastuksessa uuden oppiminen perustuu vertaamiseen jo aiemmin opittuihin lajeihin.
- Vaikka kokeneilta lintuharrastajilta saa paljon tietoa, on helpompi aloittaa harrastus yhdessä toisen aloittelijan kanssa. Tällöin joutuu oikeasti itse tunnistamaan linnut ja oppiminen käy paremmin.
- Piirtäminen ja hyvät muistiinpanot helpottavat paljon oppimista.
- Lintuoppaiden johdanto-osioissa on yleensä hyvät ohjeet siitä, miten lintuja tunnistetaan. Keskeisimmät lintujen tunnistamisessa esiin nousevat tekijät ovat linnun koko, muoto, värituntomerkit, liikkumistapa, olinpaikka ja äänet.

Ohjaajalle:

- BirdLife Suomi ry:llä (www.birdlife.fi) on kattavat ja monipuoliset sivut lintuharrastukseen. Ne antavat paljon tietoa aloittelevasta lintuharrastajasta ammattilaiselle. Kyseisiltä sivuilta löytyy muun muassa lintuharrastajan vuodenvierokierro, lintujen tunnistamiseen liittyviä asioita sekä paljon muuta kiinnostavaa lintutietoutta.
- Kirjastoista voi lainata erilaisia lintukirjoja.

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Lintujen elämään voi perehtyä sisätiloistakin käsin. Lintuja voi seurata ruokintapaikalla, yhdessä voidaan tunnistaa lajeja ulkomuodosta ja äänistä.
- Kirjallisuus ja äänitteet ovat hyvä lisä toiminnalle.

Lähde: <http://www.birdlife.fi/lintuharrastus/lintuharrastus.shtml>

Risusiili kahdella tavalla

Syksyisin ja talvisin kun puiden oksista ovat lehdet pudonneet, voi niistä askarrella monen moista. Usein risuista muotoillaan erilaisia eläimiä, kuten risulintuja tai siilejä mutta risuista voi askarrella myös astioita ja ampeleita kasveille. Myös risumatot ja vanhan ajan varsiluodat ovat kokeilemisen arvoisia. Vaihtoehtoisesti risuja voidaan painaa myös oasissieneen.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
█									█		
									█		

█ Milloin mahdollista? █ Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- sorminäppäryys käsitellä rautalankaa

Toiminnan kesto:

1 h ->

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet:

- Risuja
- Tummaa rautalankaa
- Kuivakukille tarkoitettua oasissientä
- Oksasakset, pihdit, veitsi oasissienen muotoiluun

Työohje oasissieni siiliin:

1. Muotoile veitsen avulla oasissienestä siilille vartalo (kuono on suippo ja takapää pyöreä).
2. Leikkaa risuista sopivan mittaisia pätkiä, joita työntät oasissieneen siilin otsasta viistosti taaksepäin. Jätä naama ilman "piikkejä".
3. Kun siilin vartalo on kauttaaltaan risujen peitossa, voit tasoittaa "piikit" oksasaksille, jolloin saat siilistä tasaisen, pyöreän pallon.
4. Leikkaa lopuksi paksummasta risusta 3 lyhyttä pätkää, jotka voit painaa siilin naamaan silmiksi ja nenäksi.

Työohje perinteiseen risusiiliin:

1. Kieritä risuja palloksi. Painele pallon alaosa litteämmäksi, jotta siili pysyy suorassa. Kiinnitä pallo rautalangalla.
2. Tee harva luudanmallinen nippu risuista ja kiinnitä päästä rautalangalla.
3. Laita pallo keskelle luudan sisään.
4. Taivuta risut pallon myötäisesti ja kiinnitä rautalangalla tiukasti.
5. Leikkaa kuono sopivan mittaiseksi ja lisää vielä muutama kierros rautalankaa tiukasti.
6. Aloita risupiikkien laitto takaa. Työnnä erikokoisia oksia siilin runkoon ja leikkaa sopivan pituiseksi, kunnes olet kuonossa asti.
7. Tee lopuksi siilille silmät. Katkaise paksumpi oksa ja työnnä ne siilin kuonoon nappisilmiksi.

Toimintarajoitteiden huomioiminen:

- Toiminnan haastavuutta voidaan soveltaa osallistujien toimintakyvyn ja taitojen mukaan. Esim. oasissieneen pystyy painamaan risuja heikoillakin voimilla.
- Ohjaaja voi auttaa risujen leikkaamisessa ja oasissienen muotoilussa.
- Sidontalangan sijaan voi käyttää mustia nippusiteitä.

Versojen kasvat

Versojen kasvat on helppoa ja nopeaa, sillä ne itävät noin viikossa. Voit kasvattaa esimerkiksi kauran, ohran, vihanneskrassin tai auringonkukan siemeniä. Myös pavut ja herneet sopivat sisäkasvatukseen. Kylvökset sopivat koristeeksi, mutta niitä voi myös syödä sellaisenaan, laittaa ruokiin, salaatteihin ja koristeiksi.

Milloin?

01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
—											
—											
—											

— Milloin mahdollista? — Sesonki

Vaikeusaste & erityisvaatimukset:

- Sorminäppäryys

Toiminnan kesto:

½-1 h

Kustannukset:

€ €€ €€€

Tarvikkeet ja työkalut:

- Multaa
- Ohran tms. siemeniä/jyviä
- Laakea astia, vati tms.
- Pala muovikelmua (esim. elmukelmu)

Työohje:

1. Valitse alustaksi laakea astia tai vaikka jogurttipurkki.
2. Tasoita multa pohjalle, mutta älä paina sitä liian tiiviiksi.
3. Kastele multa ja sirottele siemenet/jyvät siihen tasaisesti. Peitä kylvös kevyesti mullalla.
4. Kastele kylvös vielä kevyesti.
5. Peitä lautanen talouskelmulla. Kelmu auttaa säilyttämään kosteuden valoisalla ikkunalaudalla mutta ilmankin pärjää.
6. Kun siemenet/jyvät ovat alkaneet itämään, poista kelmu.
7. Kastele ja leikkaa säännöllisesti.

Ohjaajalle:

- Versoja voi kasvattaa ympärivuoden ja niitä voi myös syödä.
- Itämistä nopeuttaa, jos herneet, auringonkukansiemenet tms. liottaa yön yli ennen kylvöä.
- Versot tulisi käyttää mahdollisimman nuorina, vanhetessaan niiden maku kärsii.
- Versot eivät kasva uutta satoa leikkaamisen jälkeen, vaan kasvatusta aloitetaan alusta.
- Puutarhaliikkeissä on myynnissä myös valmiita versonkasvatustuotteita.

Toimintatavoitteiden huomioiminen:

- Kylvettäväksi voi valita erikokoisia siemeniä osallistujien hieno motoriihin mukaan. Esimerkiksi pavun, herneen ja auringonkukan siemenet ovat kooltaan suurempia.